

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

Rebellio in Sinas aeterna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

16.
Tunchini
Regnum, si-
tus, guber.
&c.

Rebellio in
Sinis aeterna

cuiusmodi regnum sit, quibus, illic populi moribus, legibus, reli-
gionibus, & artibus viuant, abundè opinor, ex iis patet quæ de Co-
cincina & Sinis præmissi, quorum olim pars fuere Tunchinenses; si-
quid erit peculiare Tunchino, iis locis reddam, ad quorum intelligentiam
fecerint. Hic illa tantùm breuiter indico vnde aditus fiat ad hanc
historiam clarior. Vt vox Pechin, aulam ad Septentrionem; Nan-
chin aulam ad austrum significat; sic Tunchin aulam ad Orientem si-
tam, haud quidem Sinarum comparatione, sed aliarum ab occasu mul-
tarum regionum, quæ retrò actis quondam seculis ad Sinas artino-
bant; quod enim non possent negotia confici, nisi mensium multorum
itineribus permolestis, seu Pechini forent, seu Nanchini tractanda,
(aulis regni eiusdem duabus) stabilita est aula Tunchinensis, seu iuri-
dicum tribunal ex quo causæ Occidentalium, & negotia penderent.
Diuisis autem longo temporum lapsu, ex Monarchia Sinarum, Regnis
bello partis, seque sibi suam in propriam ditionem subindè asserenti-
bus; vltimò Tunchinum rebellauit, quod rebellionem non tanta fauisset
longinquitas, octingentis ferè, quoad monumenta suggerunt, ab hinc
annis; idque repetendæ studio libertatis, tam pertinaci & deliberato,
vt Præfectorum Sinensium strage promiscua iugum excusserint; signis-
que professi manifesto aliam à Sinis originem, solutos nodo (quod ser-
uant hodièque) capillos à vertice, in humeros sparserint; calceos Sinas
pro gradu, & meritis varios, profus abiecerint, incedantque ex imò
nudis nunc etiam pedibus, quod nullo suo incommodo ita nostri vlu-
pant, plantis, aliquot post menses in callum duratis, vt iis deinòdè im-
pedimento sint calcei, aded est corpus vtramvis in partem docile. Mu-
tata, caput, & pedum velut scena, planèque Sinas à plantis ad ver-
ticem exuti nomen etiam Regno commutarunt, & Annam pro Tun-
chino dixerunt, quod australem quietem apud eos sonat. Qui verbò
tunc Sinis imperabat, tranquillam segnitiam, bello anteponeus, Tun-
chinum & pacem tributo perpetuo trienni vendidit. Nisi forte melius
dixerim emisse: duplo enim Sinensi stant carius munera quæ Tunchi-
nensis muneribus rependit, & in eius legatos prodiga effundit maiesta-
te, quam Tunchinensi triennis illa cum tributo clientelæ suæ professio
Tunchinum igitur iam per se Regnum, Iunnam respicit à Septentrio-
ne, vnâ ex quindecim Sinarum Prouinciis, cum parte aliqua Ciu-
canæ, quæ & ipsa quondam ad Tunchinum spectauit, nunc à se Re-
gnum efficit angustum, Quansienti Sinarum Prouinciæ contiguum.
Occidentem versus habet montium Moi tractus continentes; ab Austro
Cocincinam, rebellionem item ab eo scissam, & ab Oriente maris Si-
num, in quem capacibus ostiis influit ingens amnis qui urbem regiam
Checium alluit; miliaribus septem in longum porrectam; & fere to-
tidem in latum; & habitatorum millione vt scribunt confertam. Ne-
gant alij urbem esse, sed campestram aulam; habitatores, non ciues sed
aduenas; pro sua quemque libidine vel commodo mobiles, nunquam
dici

diu eisdem, demptis qui præsto sunt Regi militibus. Quod significari
 Patet Fontes refert ipso vocabulo, nec aliud esse Checium quam Mer-
 catum, ob continuas ut ait nundinas importantium multitudini tam
 immensæ vniuerso ex Regno commearus, Regi annua, & Reginis, &
 Mandacinis Rectoribus tributa, quorum alij triginta pagos, quadra-
 ginta & plures aliqui usufructuarios obtinent. Quicumque nihilo-
 minus de Checio scribunt, gratificantur illi titulum ciuitatis. Testem
 do P. Gasparem de Amaral Lusitanum datis illinc anno 1638. literis,
 non quod mea intersit vrbs an Emporium vocetur, sed quod mul-
 ta hinc scitu non inutilia discimus; atque illud imprimis quod
 ait, videri sibi Tunchinum Lusitania triplo ferè maius; sed decuplo &
 vltra frequentius. Verbes nullas habere præter Checium Regiam,
 dignam planè quæ cum amplissimis, & celeberrimis componatur,
 haud illa equidem vastitate, quam ei attribuant nonnulli, sed referre
 speciem campetris Regiæ, & hospitij castrensis, infinita vndique illam
 ambit, ducum, & militum multitudo; nec minor alia mercatorum;
 artificum alia & omnis generis, mediastinorum. At enim si (quod
 subindè fit) Præfectorum quisquam aut Regis propinquus arma & po-
 pulum in Regem mouerit, ignis ante omnia Checio subditur & spon-
 taneis suorum ciuium sic deletur flammis ut plus die vno non intersit
 inter urbem maximam, & nullam; solus nudo in Campo cum exercitu
 Rex hostem expectet, aduenis omnibus ab eo dilapsis. Rursus victo
 rebeli, & sancita pace, diebus paucissimis Checium è suis cineribus
 excitatur, & de nuda humo in urbem consurgens, multis populorum
 centenis millibus impletur. Iam situm illius prospicienter conditores
 metati sunt inter Prouincias quatuor, quæ nomen à quatuor quas spe-
 ctant mundi plagis, proprium duxerunt. Porro in forma imperij quod
 Rex apud nos, idem Bua Tunchinensibus quondam fuit, estque nunc
 etiam quoad speciem quandam supremæ potestatis, re prope vacuum.
 Tunchinum enim legitimo succedendi iure in Regem inciderat, volupta-
 ria, & turpi segnitie infamem; hoc vitam quadrupedis in Tigneia Pro-
 uincia viuente abiectis planè Regni curis; cliens eius quidam, Regnum
 eò vsque depositum, censuit esse primi occupantis, & Prouinciarum
 septem, ex numero, quatuor in illum, armavit, tam obtuso ad re-
 bellionem hanc sensu stupidum, ut ægrè Daci cuidam suo annuerit,
 militem facere, in hostem ducere, & captas Prouincias illi extorque-
 re, quod secundo Marte à Duce præstitum, cum inertem Buam & væ-
 cordem à propudiosa ignauia & Regni neglectu minimè dimoueret,
 qui ne tympani quidem sono interturbati sibi somnos per omne id bel-
 lum tolerat; Ciua hoc est summus militiae Præfectus, ut erat arma-
 tus, administrandum Regnum sibi asseruit; tenetque hoc etiam æuo
 idem vno in regno, duorum Regum, Officiorumque Buz & Ciua col-
 legium; representante altero Regis vmbra, & nomen, altero reipsa
 regnante; paucis tantumisque sterilibus, Buz permissis regni notis, &
 dispensa

17.
Initia operi
ab Rege pti-
mo die anni.

dispensatione honoris vacui, titulorum splendore illusi. Prima statim à Luna (quæ vti & Sinis Februarij quinto est propior, quò solstitium hibernū ab æquinoctio, hiemem à vere diuidunt) prodiit Bua sua è Regia (quæ vulgo Dan dicitur) comitatus innumerabilis superbo apparatu; Ciua ipso, procedentis latus, in cultu regifico tegente, præcedit militia omnis, cum Literario Magistratu, nobilitate, ac populo longis ordinibus; portatur, extrâque supra omnium capita suo in throno Bua, ea quam gereret simulachrum viuens tumidas maiestate. Exitur extra frequentiam ædiam in campum ceterimonix tantæ sacrum illic ritus solenni cælo, & terræ Bua sacrificat; inde stiuamprehendit ornatissimi aratri, & iunctos illi boues, stimulo incitat, ductoque passum aliquot, breui sulco, in palatium suum reportatur, quo eius hortata tacito, rustica vbique omnes opera repetunt, agrôsque ad frugem excitant per hiemem desides, & à ligone ac vomere otiosos. De Sinarum exemplo veteri morem hunc annum retinent Tunchinenses, nec illum suis sepulti palatiis Sinarum Reges non obeant, nisi quo die inaugurantur corona imperij, sed habent aliquid in eo quam Tunchinenses illustrius. Sinarum Rex ipsemet agellum arat, & seminat Mandarini interea partem operæ, certatim, & sedulo inuicem præripiuntibus, frangenda gleba, coæquandis sulcis, occanda semente, & sepelienda, cuius deinde in falcem, & trituram maturæ, purgata grana Regi offeruntur, velut eius laboris fructus, & pretium. Imperatrix quoque in agello eodem quem vetuit agricola maritus ad morum accedit, decerpitque ex ea ramis, quarit in iis folia nondum nata, quæ sapienter arbor nisi-fera non mittit. Vtque suo illo exemplo Rex viros, ad exercendos agros vocat, sic & feminas Imperatrix ad bombicum & sericæ curam, quo Regni eius locupletissimi præcipua opulencia fulcitur. Præter hanc Bua honorarij muneris functionem, Regem item Sinarum in eo æmulatur, quod ab eius in regnum aditu, nouus incipit toto regno annorum cardo, qui eius morte cum eo interit, alijsque ab eius successore duci ordo annorum incipit. Nomen præterea omisso veteri nouum sumit, longa aristorum & Literatorum indagatione iudicio lectum, quod pendere ex eo maximè faustitatem publicam somniet, cogantque illum, si sterilitas aut pestis annum vexauerit, ominatum nomen, ominato mutare. Ad hæc Literarios confert gradus, & bi-
mense quouis, redeunte, & integra Luna, obsequiosis illis proclinationibus honoratur, eiusque nomine legati, ad Regem Sinarum cum tributo, triennis singulis mittuntur. Sed hinc tacito illo, vt quædam rem nostram perparum faciat; Ciuam deinceps Regem vocabimus, estque is omnino Tunchini Rex, & ductum à maioribus Regiæ dignitatis, potestatisque ius transmittit in filios. Quanta verò sit eius potentia fortassis hic non persuafero, sua est enim quibusque imperijs præuati & publici ratio, vtque illos ridemus cum sibi nostras regiones egenas & steriles; habitatores incultos, & aggresses fingant, sic ij non

18.
Bua Tunchi-
ni Rex in-
nis Ciua Rex
verus.